

Latvijas Republikas Ministru prezidentei
Evikai Siliņai
Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1050

Kopija:
Izglītības un zinātnes ministrijai,
LR Saeimas Augstākās izglītības,
zinātnes un cilvēkkapitāla apakškomisijai

ATKLĀTĀ VĒSTULE PAR PĒCDOKTORANTŪRAS FINANSĒJUMA PĀRDALI UN JAUNO ZINĀTNIEKU ATBALSTA POLITIKU

Godātā Ministru prezidente,

Latvijas Jauno zinātnieku apvienības pārstāvji vēlas vērst Jūsu uzmanību uz 2026. gada janvārī valdībā virzīto un 13.01.2026. apstiprināto informatīvo ziņojumu *“Par līdzfinansējuma nodrošināšanu projekta ‘Izcilības centrs integrētā vienotas veselības ekosistēmā’ īstenošanai”* (ID Nr. 25-TA-2861), kura īstenošanai nacionālais līdzfinansējums paredzēts, pārdalot līdzekļus no virknes Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma instrumentiem, tostarp 1.1.1.9. pasākuma “Pēcdoktorantūras pētījumi” 7 544 200 EUR apmērā. Vēršam uzmanību, ka pēcdoktorantūras pētījumu programma šobrīd ir vienīgais nacionāla līmeņa finanšu instruments, kas jaunažiem zinātniekiem pēc doktora grāda iegūšanas nodrošina pilnvērtīgu atbalstu individuālu, “bottom-up” (pašu zinātnieku formulētu) pētniecības ideju īstenošanai. Tā ļauj jaunažiem zinātniekiem turpināt karjeru Latvijā, veicina viņu profesionālo pilnveidi un sekmē zinātnes ataudzi, kas Latvijā ilgstoši ir nepietiekama. Stabila un prognozējama finansējuma trūkums savukārt palielina risku, ka jaunie zinātnieki pametīs Latvijas akadēmisko vidi, dodoties strādāt uz ārzemēm vai mainot karjeru.

Mēs uzskatām par nepieņemamu, ka, nodrošinot atbalstu vienam projektam, nacionālais līdzfinansējums iegūts, samazinot finansējumu **Latvijas zinātnieku ataudzes kritiski svarīgajam cilvēkkapitāla instrumentam – pēcdoktorantūras pētījumu programmai**. Pēcdoktorantūras pētījumu programma būtiski ietekmē jauno zinātnieku nodarbinātības un karjeras attīstības iespējas Latvijā.

Vienlaikus, vēlamies uzsvērt, ka vēstules autori atzīst projekta *IntegroHEALTH* nozīmīgumu Latvijas zinātnes kapacitātes, starptautiskās konkurētspējas un starpnozaru sadarbības stiprināšanā un neiebilst pret projekta īstenošanu. Vēstules mērķis nav apšaubīt projekta zinātnisko kvalitāti vai stratēģisko atbilstību, bet gan vērst uzmanību uz izvēlēto nacionālā līdzfinansējuma nodrošināšanas veidu un tā ietekmi uz citiem Latvijas zinātnes attīstībai kritiski svarīgiem instrumentiem.

Saskaņā ar līdzšinējo pēcdoktorantūras pētījumu programmas struktūru, pārdalītais finansējums potenciāli var nodrošināt aptuveni 35–39 pēcdoktorantu nodarbinātību 3 gadu garumā, savukārt informatīvajā ziņojumā netiek analizētas finansējuma pārdales sekas uz jauno zinātnieku ataudzi un nav sniegti dati par kompensācijas mehānismiem. Informējam, ka pēcdoktorantūras atbalsts Latvijā

jau iepriekš bijis fragmentēts struktūrfondu plānošanas dēļ – pēc 1.1.1.2. pasākuma 4. kārtas noslēguma 2020. gada 20. jūlijā sekoja vairāku gadu pārtraukums līdz nākamajai atlasei 1.1.1.9. pasākuma ietvaros, kas tika izsludināta tikai 2024. gada 8. augustā, tādējādi būtiski traucējot jauno zinātnieku karjeras nepārtrauktību.

Vēlamies uzsvērt vairākus procedurālus un saturiskus aspektus:

1. Nav notikusi jauno zinātnieku informēšana par iespējamo pēcdoktorantūras pētījumu programmai paredzētā finansējuma pārdali citiem mērķiem.
2. Formāla dokumentu publicēšana TAP portālā nav uzskatāma par pietiekamu līdzdalības mehānismu, šādos gadījumos būtu sagaidāma konsultācija ar nozares organizācijām.
3. Ziņojumā nav sniegta informācija par alternatīvo investīciju atdevi. Netiek analizēts, kāds ir salīdzinošais ieguvums no investīcijām cilvēkkapitālā pret infrastruktūras attīstību.
4. Nav paredzēts aizvietojošs instruments pēcdoktorantūras pētījumu finansēšanai. Ne informatīvajā ziņojumā, ne publiskajā komunikācijā nav sniegta informācija par alternatīvām iespējām jaunažiem zinātniekiem pēc doktora grāda iegūšanas saņemt atbalstu un turpināt savu karjeru Latvijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, **lūdzam Latvijas Republikas Ministru kabinetu sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:**

1. Kādā veidā tiks kompensēts un/vai aizvietots no pēcdoktorantūras programmas noņemtais finansējums?
2. Atbilstoši kādiem kritērijiem tika nolemts pārdalīt finansējumu no 1.1.1.9. pasākuma?
3. Kā valdība plāno nodrošināt, ka situācijās, kad pēcdoktorantūras finansējums netiek pilnībā apgūts, tiek ieviesti atbalsta mehānismi tā apguvei, nevis īstenota finansējuma pārdale citiem projektiem?

Uzsveram, ka zinātnes sistēma nevar būt ilgtspējīga bez līdzsvara starp investīcijām infrastruktūrā un cilvēkkapitālā, un aicinām valdību veidot atklātu, caurspīdīgu un ilgtspējīgu jauno zinātnieku atbalsta politiku Latvijā.

Ceram uz savlaicīgu un saturīgu atbildi.

Ar cieņu

Latvijas Jauno zinātnieku apvienības valde

Oskars Teikmanis, LJZA valdes priekšsēdētājs, pētnieks

Daniela Godiņa, LJZA valdes locekle, pētniece

Rasma Pīpiķe, LJZA valdes locekle, pētniece

Ingus Pērkons, LJZA valdes loceklis, pētnieks

Aina Semjonova, LJZA valdes locekle, pētniece

Raimonda Soloha, LJZA valdes locekle, pētniece

Laila Silamiķele, LJZA valdes locekle, pētniece